

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 37.

ZATERDAG 15 SEPTEMBER 1923.

Foto C. Steenbergh.

DE DRIE KOOPMANSBEURZEN TE AMSTERDAM.
VOORGEVEL EN DAMRAKZIJDE VAN DE NIEUWE BEURS VAN KOOPHANDEL
MET DEN 42 M. HOOGEN KLOKTOREN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (14), DOOR BURTON E. STEVENSON . . . . . BLZ. 434
 HET BINNENHOF (VERVOLG), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 436—439
 DE KANDELAAR, DOOR K. L. SCHAMP . . . . . BLZ. 438
 HET KERKEBOUW DER NEDERDUITSCHER HERFORMDE GEMEENTE TE OUDEGA (SMALLINGERLAND), DOOR G. V., GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 439—441
 EEN BLOEIENDE EGELCACTUS, DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 441—442
 DE DRIE KOOPMANSBEURZEN TE AMSTERDAM (SLOT), DOOR J. C. WAAL, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 433, 442—443
 VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (25) . . . . . BLZ. 444
 PRINSES JULIANA OP HET PALEIS-BALKON, ILLUSTR. „ 444

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeving: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

14) door BURTON E. STEVENSON.

„GOLDBERGERS theorie is zeer duidelijk,” zei Godfrey, zich naar mij toekeerend, „en ik moet zeggen dat ze goed is. Hij ziet in, dat er niet genoeg provocatie was om een man als Swain aanleiding te geven bij zijn volle verstand een moord te plegen; maar zijn veronderstelling is, dat de misdaad werd volbracht terwijl Swain in verdoofden toestand was en niet zijn volle zelfbeheersching bezat. Zoiets is mogelijk”. „Nee, dat is het niet!” riep Swain met doodsbleek gelaat. „Dat is niet mogelijk! Ik ben geen moordenaar! Ik herinner mij al het andere — denkt u dat ik mij zoiets niet zou herinneren?” „Ik weet niet wat ik denken moet,” erkende Godfrey, met een rechten rimpel tusschen zijn wenkbrauwen. „En bovendien is er ook de zakdoek”. „Daar is niets geheimzinnigs aan,” zei Swain. „Er is slechts één wijze waarop die daar gekomen kan zijn. Ik heb hem van mijn pols laten vallen toen ik mij over Miss Vaughan heen boog”. „Godfrey keek naar mij en ik knikte. Swain moest nu maar het ergste vernemen. „Dat zou zeer zeker een verklaring zijn,” sprak Godfrey langzaam, „als er niet één feit bij kwam — je hadt geen verband om je pols toen je over den muur terug kwam. Lester en ik zagen beiden je pols en de snede daarin. Als je dus je zakdoek daar hadt laten vallen, moest het vóór dien tijd geweest zijn”. „Het bloed was uit Swains gezicht geweken alsof het door een open ader was weggevloeid, en een oogenblik bleef hij zwijgend zitten en staarde naar den spreker. Toen hief hij zijn bevende rechterhand op en keek ernaar alsof zij een teeken droeg om hem te vertellen of hij werkelijk schuldig was. „Maar — maar ik begrijp het niet!” riep hij heesch uit. „U—u wilt toch niet beweren — u gelooft immers niet — maar ik was niet bewusteloos, zeg ik u! Ik was niet in de buurt van het huis vóór wij de kreten gehoord hadden. Ik ben er zeker van. Ik zou mijn ziel ervoor durven verpanden!”

„Beheersch je, Swain,” zei Godfrey kalmeerend. „Geef niet zoo toe. Nee, ik geloof niet, dat je Worthington Vaughan hebt vermoord, bewust of onbewust. Ik zei dat Goldbergers theorie goed was en ze is het ook — maar ik geloof er niet in. Ik geloof dat de moord die Thug is gepleegd, maar er is niets dat mijn theorie wettigt dan het feit, dat hij in het huis was en dat een strop werd gebruikt. Er is geen spoor van direct bewijs om hem in verband met de misdaad te brengen en er zijn heel wat directe bewijzen om jou ermee te verbinden. Nu is het onze taak die weg te redeneeren. Denk nu heel goed na voor je mijn vragen beantwoordt. Heb je eenige herinnering, hoe flauw ook. Mahbub vóór dezen ernstigen na te denken. „Gezien?” „Swain zat wel een minuut teleurstelling zijn hoofd. Toen schudde hij tot mijn groote teleurstelling zijn hoofd. „Nee,” zei hij „ik ben zeker, dat ik hem nooit te voren heb gezien”. „Silva ook niet?” „Nee, Silva ook niet — behalve natuurlijk den keer, drie of vier maanden geleden, toen hij mij Mr. Vaughans boodschap overbracht.” „Herinner jij je duidelijk dat de bibliotheek leeg was, toen jij er binnen rende?” „Ja, héél duidelijk. Ik herinner mij dat ik rondkeek en toen langs de tafel snelde en Miss Vaughan zag”. „Heb je haar vader ook gezien?” „Ja, maar ik wierp slechts een vluchtigen blik op hem. Ik begreep dat hij dood was”. „En je herinnert je ook duidelijk dat je niet dicht bij hem kwam of hem aanraakte?” „Daarvan ben ik absoluut zeker,” antwoordde Swain beslist. „Dan geef ik het op,” zei Godfrey en ging achterover in zijn stoel liggen. „Ik weet dat het dwaas klinkt, maar zou het niet mogelijk zijn, Godfrey, dit alles te verklaren door hypnose of occulten invloed of iets van dien aard?” vroeg ik. „Godfrey staarde mij aan. „Silva schijnt indruk op je gemaakt te hebben,” zei hij. „Dat is zoo. Maar is zulk een verklaring niet mogelijk?” „Ik geloof het niet. Ik wil niet ontkennen dat de Oosterlingen verder zijn gegaan dan wij, op zekere paden van psychologie, maar het feit dat zij eenige occulte macht bezitten, is mijns inziens onzin. Wat hypnose betreft, zijn de beste autoriteiten het erover eens, dat niemand gehypnotiseerd kan worden om iets te doen, dat hij in zijn normalen toestand ten diepste zou verafschuwen. Weinige mensen kunnen tegen hun wil gehypnotiseerd worden. Om onder hypnose gebracht te worden moet men zich willoos overgeven. Het spreekt vanzelf dat hoe meer men zich overgeeft hoe zwakker men wordt, maar dat heeft geen betrekking op Swain. Ik zou je niet raden die redeneeringslijn te gebruiken tegenover een jury,” voegde hij er glimlachend bij. „Je moest liever de heele zaak in de lucht laten zweven”. „Nu,” zei ik, „ik zal strijden zoo goed als ik kan. Ik had gehoopt dat Swain mij had kunnen helpen, doch nu hij dat niet kan, zullen wij maar op ons goed geluk vertrouwen”. „Godfrey ging heen om zijn verslag voor de krant gereed te maken, en ik verzonk in diep, somber gepeins. Ik kon geen uitweg zien; of Swain had Vaughans lijk aangehaakt, of het was aangeraakt door een ander met dezelfde vingerlijnen. Plotseling zat ik overeind, want als er zoo iemand was, dan moest hij een op de — „Wat is er?” vroeg Swain mij aanzien. „Een idee,” zei ik, „een uiterst vaag idee — één kans op de drie honderd millioen dat het juist is. Hoeveel mensen zijn er op de wereld, Swain?” „Dat weet ik niet precies”. En hij staarde mij verbaasd aan. „Ik geloof zoowat anderhalf biljoen. En als dat waar is, dan is het mogelijk dat er vier mensen in de wereld zijn, behalve jij, wier duim en twee vingers van de rechterhand precies zoo geteekend zijn als de jouwe.” „We moeten den een of anderen dag eens samenkomen,” merkte Swain ironisch op. „Maar ik liet mij niet van mijn stuk brengen. „Als wij bijna onmerkbaar verschillen over het hoofd zien,” vervolgde ik, „dan kan ik wel veilig aannemen, dat er tien zulke menschen zijn.” „Nu,” sprak Swain bitter, „ik weet één ding dat men niet veilig kan aannemen, en dat is dat een van de twee Hindoes een van die tien is. Ik vermoed dat dit uw volgende veronderstelling zal zijn?” „Het is een veronderstelling die ik in elk geval op de proef zal stellen,” antwoordde ik ietwat driftig, „en als dat mislukt, vrees ik dat je naar de gevangenis moet gaan tot ik wat meer bewijs kan opdienen”. „Hij keerde zich snel naar mij toe. „Och, Mr. Lester,” sprak hij, „begrijp mij niet verkeerd. Ik ben u zeer dankbaar voor de gevangenis te komen — voor mij zelf geef ik er niet om. Ik ben onschuldig en zal in staat zijn dit mettertijd te bewijzen. Maar Marjorie moet niet alleen gelaten worden. Ik zou bereid zijn alles te verdragen, als ik wist dat zij veilig

was. Ze moet niet in dat huis blijven — geen enkele nacht. Belof mij, dat u haar mee zult nemen zoodra het gerechtelijk onderzoek is afgelopen." „Dat belof ik je, Swain, van harte," zei ik, „als tenminste de dokter het goed vindt". „Wij moeten hem hier halen". ☒ En Swain sprong overeind. „Wij moeten hem verklaren hoe dringend het is". „Misschien kan ik hem aan de telefoon krijgen," zei ik. Maar degene, die aan de telefoon kwam, zei mij dat hij reeds naar het gerechtelijk onderzoek was vertrokken. En een oogenblik later klopte Mrs. Hargis aan de deur der studeerkamer en zei dat de dokter buiten was. Ik verzocht haar hem dadelijk binnen te laten. ☒ „De waarheid is," zei Hinman, ons beiden de hand drukkend, „dat ik hier kwam om te zien of ik iets voor u kon doen. Geen verstandig mensch," vervolgde hij tot Swain, „zal gelooven, dat u dien weerloozen, ouden man hebt vermoord; maar die vingerafdrukken zijn mij een raadsel." „Mij ook," zei Swain, „maar ik zal mijn onschuld bewijzen — hoewel het lang zal duren." „Het komt mij voor," zeide de dokter langzaam, „dat ongeveer de eenige kans om uw onschuld te bewijzen is, den waren moordenaar te pakken." „Dat is juist wat wij zullen trachten te doen," gaf ik toe. „En intusschen gaat Mr. Swain naar de gevangenis?" vroeg de dokter. „Ik vrees dat hieraan niets is te doen," erkende ik treurig. „Ik vertelde juist Mr. Lester, dat mij dit niet kon schelen," zei Swain ernstig; „dat ik alles kon verdragen als ik maar zeker was van de veiligheid van Miss Vaughan. Ze is niet veilig in dat huis. Mr. Lester heeft schikkingen getroffen om haar te brengen in het huis van zijn compagnon, Mr. Royce, waar behoorlijk zorg voor haar gedragen zal worden. Is er eenige reden waarom zij daar vandaag niet heengebracht kan worden?" — De dokter dacht een oogenblik na. ☒ „Gewoonlijk," zei hij ten slotte, „zou ik aanraden haar nog een paar dagen te laten waar zij is; maar onder de gegeven omstandigheden zou het misschien beter zijn haar te vervoeren. U kunt een gemakkelijk loopend rijtuig nemen of een auto als men langzaam rijdt. De zusters zullen meegaan. Het eenige is, dat zij misschien tegenwoordig wil zijn bij haar vaders begrafenis, die morgen zal plaats hebben." ☒ Swain beet zich zenuwachtig op de lippen. „Ik vind het afschuwelijk, dat zij nog een nacht in dat huis blijft," zei hij, „maar ik had niet aan de begrafenis gedacht. Er is voortdurend een zuster bij haar, nietwaar dokter?" „Ja." „Nu, goed dan, wij zullen nog één nacht riskeeren. Maar u moet mij beloven dat zij onmiddellijk na de begrafenis het huis verlaat." „Ja," zei ik, „dat belof ik." „En ik ook," zei de dokter. ☒ Toen keek hij op zijn horloge. „Het is tijd dat wij terugkeeren," voegde hij erbij. ☒ Hij nam ons mee in zijn auto en wij zagen de jury onder leiding van Simmonds juist het huis uitkomen, terwijl elk der leden een dikke sigaar rookte op kosten van den Staat. Zij hadden het lijk gezien en het tooneel van de misdaad, maar terwijl zij weer op hun zetels plaats namen, bemerkte ik, dat zij alles behalve terneergeslagen waren. De lunch was blijkbaar heel goed geweest. ☒ Sylvester werd opgeroepen om de rest van zijn getuigenis af te leggen. Hij verklaarde het systeem van bochten en hoeken, waarin vingerafdrukken zijn gegroepeerd en verdeeld, en de verschillende punten van gelijkenis, waardoor bewezen kon worden dat twee afdrukken door denzelfden vinger gemaakt moesten zijn. Hij toonde daarna aan, dat de afdrukken, dien ochtend door Swain gemaakt, precies overeenkwamen met de foto's van de afdrukken op de kleedingstukken. Ten slotte werd de getuige aan mij overgelaten voor een kruisverhoor. „Mr. Sylvester," begon ik, „bent u bereid te beweren dat deze vingerafdrukken door niemand anders in de wereld gemaakt konden worden dan door Mr. Swain?" ☒ Sylvester weifelde — daarop had ik gehoopt. „Neen," antwoordde hij ten slotte, „dat kan ik niet beweren, Mr. Lester. Er kunnen nog drie of vier menschen in de wereld zijn met dergelijke vingerafdrukken. Maar de waarschijnlijkheid dat een van deze menschen die vingerafdrukken gemaakt hebben, is al heel klein. Bovendien is het iets dat gemakkelijk bewezen kan worden — het aantal personen, dat de misdaad gepleegd kan hebben, is beperkt, en het is volstrekt niet moeilijk, de afdrukken van hun vingers te verkrijgen." „Dat wilde ik ook juist voorstellen," gaf ik toe. „Ik zou graag willen dat vingerafdrukken genomen werden van ieder, die Donderdagnacht in het huis was." „Moet ik hieruit afleiden, dat uw zaak staat of valt met deze proef?" vroeg de lijkschouwer. „Edelachtbare," antwoordde ik, „mijn cliënt kan niet verklaren hoe de afdrukken van zijn vingers

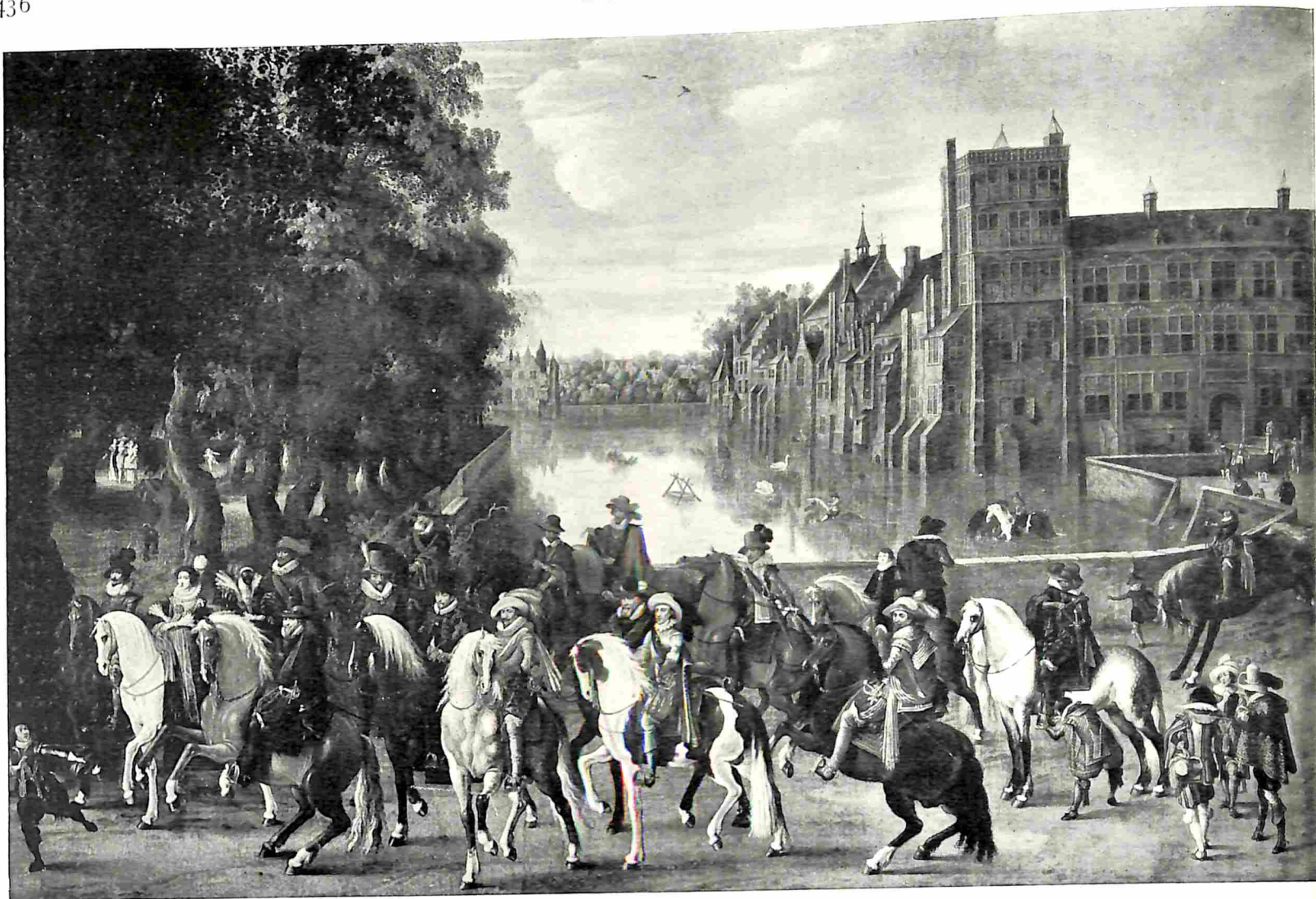
— als het de zijne zijn — op dat kleed kwamen. Het eenige waarvan hij zeker is, is dat zij daar niet door hem zijn gemaakt. Geen oogenblik gedurende den heelen avond was mijn cliënt dicht genoeg bij Mr. Vaughan om hem aan te raken. Geen oogenblik was hij zoozeer zijn bewustzijn kwijt dat hij niet in staat is zich te herinneren wat er is gebeurd. Wij hebben onze hersens ingespannen om een verklaring te vinden, en de eenig mogelijke verklaring schijnt te zijn, dat de vingerafdrukken van den werkelijken moordenaar gelijken op die van mijn cliënt. En als ik zeg de werkelijke moordenaar, dan behoeft ik daarmee niet noodzakelijk een van de personen te bedoelen die volgens ons weten in het huis zijn geweest. Behalve deze vingerafdrukken is hier absoluut geen bewijs aangebracht, dat de misdaad niet is bedreven door den een of anderen ons niet bekenden persoon." „U kunt al moeilijk verwachten, dat de jury zal gelooven, dat deze onbekende persoon vingertoppen heeft precies als die van uw cliënt," zei Goldberger. „Neen," gaf ik toe, „dit beweer ik ook niet; ik hoop slechts dat wij spoedig de vingerafdrukken van den werkelijken moordenaar zullen hebben; en als ik zeg werkelijke moordenaar," voegde ik erbij, kijkend naar de jury, „dan geloof ik dat ieder, hier aanwezig, begrijpt wien ik bedoel." De lijkschouwer tikte scherp op de tafel, maar ik had gezegd wat ik wenschte te zeggen en ging zitten. De getuigen van dien morgen werden weer geroepen. Sylvester maakte zijn inktkussentje en vellen papier gereed. „Het komt mij wenschelijk voor," merkte de lijkschouwer glimlachend op, „dat u en Mr. Godfrey ook uw afdrukken geeft. U was binnen den afstand om iemand aan te raken." „Dat is juist," erkende ik, en was de eerste om het te doen. Maar na een blik op mijn afdrukken schudde Sylvester het hoofd. „Uw duim is een linker kromming," zei hij. „U bent onschuldig, Mr. Lester." Godfrey trad naar voren en liet ook zijn afdrukken nemen en na hem de drie dienstboden. In ieder geval had het schudden van Sylvesters hoofd het resultaat verteld. ☒ Toen kwam Simmonds uit het huis met Silva en Mahbub, en de lijkschouwer verklaarde Silva wat van hem werd verlangd. Ik verbeeldde mij, dat de Yogi licht de wenkbrauwen fronste. „Het registreeren van de vingers," zei hij „van den voet of de handpalm is bij ons een godsdienstige ceremonie, die niet lichtvaardig voltrokken wordt. Sommigen meenen ook dat het aanraken van inkt — tenzij die is samengesteld door een priester van den tempel volgens zekere formules — onrein maakt. En bovenal kan een geloovige onmogelijk toestaan, dat zulke relieken van hemzelf in de handen van een ongeloovige blijven." „De relieken, zooals u ze noemt," verklaarde Goldberger, „behoeven niet in onze handen te blijven. Mijn expert hier kan in een minuut vertellen of uw afdrukken lijken op die van zijn foto's. Als dat niet het geval is, zullen ze u teruggegeven worden." „En als ze het wel doen?" Goldberger lachte. „Nu, u kunt ze in elk geval terug krijgen. In dat geval denk ik wel dat wij u later kunnen overhalen nog een stel te maken." De Yogi kreeg een kleur van toorn, maar hij beheerschte zich. „Ik vertrouw op uw belofte, mijnheer," zei hij en legde zijn vingers eerst op het inktkussen en toen op het papier. Hij bleef staan met gesloten oogen en bewegende lippen, zijn beïnkte vingers ver van zich afhoudend, gedurende het gespannen oogenblik waarin Sylvester zich over de afdrukken heenboog. Toen keek de expert op en schudde het hoofd. „Geen spoor van gelijkenis," zei hij en hield het papier omhoog, waarop de afdrukken waren. ☒ Silva nam het zwijgend aan en kneep het tot een bal in de palm van zijn hand. „En nu de andere man," zei Goldberger. Silva keek weifelend naar zijn dienaar. „Ik weet niet zeker of ik het hem kan doen begrijpen," zei hij en sprak eenige oogenblikken dringend tot Mahbub, in een taal, die waarschijnlijk Hindoesch was. ☒ Mahbub luisterde, woest het voorhoofd fronsend, nu en dan een kort zinnetje zeggend. „Hij zou gaarne weten," zei Silva eindelijk tot den lijkschouwer, „of bloed een deel van dien inkt is." „Het is een zuiver chemisch preparaat," verklaarde Sylvester. „Er is geen bloed in, noch eenige andere dierlijke stof." Dit werd voor Mahbub herhaald en na eenige verdere aarzeling kwam hij bij de tafel.

(Wordt vervolgd.)

Verbetering.

☒ Een onzer lezers, deelt ons mede, dat de Galgesteeg bij Bussum (zie onze voorplaat in het vorig nummer) tegenwoordig „Godelinde-weg" heet, en op Naarden's grondgebied ligt.

DE ORANJEVORSTEN OP HET BUITENHOF (EERSTE HELFT DER ZEVENTIENDE EEUW).
OP DEN ACHTERGROND DE ACHTERSTE POORT EN DE GEBOUWEN VAN HET BINNENHOF.
Naar de schilderij van P. van Hillegaert in het Mauritshuis.

HET BINNENHOF.

(Vervolg).

DE VOORMALIGE GRAFELIJKE GEBOUWEN.

DE bezoeker van het Binnenhof richt als van zelve het eerst de oogen naar den karaktervollen en tegelijk sierlijken voorgevel van de Groot- of Hofzaal met zijn groot roosvenster, zijn door hogels en kruisbloem verlevendigde top-omlijning, gevat tusschen de twee rijzige torens, waarvan de een, wat slanker dan de ander, een weinig meer voor den gevel uitspringt dan deze, een inbreuk op de symmetrie, die te meer verwondert en aan een vergissing doet denken, omdat ze zoo gering is, en niet terstond opvalt; de nauwkeurige beschouwer bemerkt trouwens al spoedig nog meer kleine verschillen tusschen de beide torens. ☞ Deze gevel dateert uit de tweede helft der 13de eeuw, of juist, hij is in 1880 weder gebracht in den toestand, waarin Floris V hem deed verrijzen, ongeveer zes eeuwen geleden. Voor zoover het ten minste mogelijk was dien ouden toestand te reconstrueeren. En zoo héél moeilijk was dit niet. Want de verknoeiingen hadden hoofdzakelijk onderdeelen geteisterd, wier oude staat niet slechts door bekendheid met middeleeuwsche bouwkunst, maar ook uit oude afbeeldingen en gegevens vastgesteld kon worden. Men denke niet dat het bouwwerk er overigens aan deze zijde ongerept was afgekomen; evenals aan de zijkanten waren er in den loop der eeuwen aanbouwsels tegen gezet, waarvan het eerste en oudste reeds van 1376 dagteekende. Dit was een ongeveer vierkant gebouwtje voor den hoofdingang, een portaal, gedekt door gewelf en kap; ter weerszijden voerden eenige treden door spitsboogopeningen naar het bordes voor den ingang. Wel zéér begrijpelijk is de bouw van dit portaal: immers wie de ingangsdeuren geopend had, bevond zich terstond in de zaal, zoodat bij ongunstig weer wind-, regen of sneeuwvlagen hem bij het binnentreden konden vergezellen. In den aanvang der 16de eeuw echter bouwde men boven dit portaal een verdieping; dit gebouwtje, gedekt

door een tusschen trapgevels gevat dek, en met drie kruisvensters, waarboven ontlastingsbogen van zandsteen zich aardig afteekenden tegen den rooden baksteen, was nu op zich zelve nog wel niet zoo leelijk, maar het onttrok een groot gedeelte van den zaalgevel aan het oog; het bovenstuk van het roosvenster kwam er nog juist boven te voorschijn. Met de moeilijkheid om een toegang tot het nieuwe vertrek boven het portaal te krijgen, wist men wel raad: men timmerde tegen den gevel der zaal, tusschen noordertoren en aanbouw, eenvoudig een overdekte houten galerij. Het moet erkend worden, dat de ongeneerdheid, waarmee het voorgeslacht tegen reeds bestaande huizen aanbouwen optrok in een van andere tijden sprekenden stijl, vaak tot schilderachtige effecten leidde. Maar hiér waren die grappig-eenvoudige uitsteeksels toch wel wat erg in strijd met het monumentale karakter van den gevel, die er achter uit kwam rijzen. En er kwamen langzamerhand nog meer aanbouwsels, een paar kleine „puistjes” nog, en een vergrooing van het „portaal” naar het zuiden. Dat alles is in het begin der 19de eeuw opgeruimd, onder Lodewijk Napoleon, met uitzondering van het benedengedeelte van het portaal, het bordes met de twee trappen ter weerszijden. Toen men, onder toezicht van Victor de Stuers, omstreeks 1878 aanving met de herstellingswerken aan den voorgevel, achtte men het niet oirbaar de overblijfselen van een 14de eeuwsch toevoegsel aan een 13de eeuwsch gebouw — wel foei! — te behouden en te herstellen, en werd een overhuiving van 13de eeuwsche allure aangebracht. Van dezelfde restauratie-opvattingen getuigden de in dezelfde jaren op de torens aangebrachte spitsen, ter vervanging van de zeker niet 13de eeuwsche maar toch werkelijk niet onaardige bekroning, men hen omstreeks 1534 had gesierd. ☞ Ook tegen de zij- en later verhoogd. Zoo aan de zuidzijde een „dressoir” of aanrechtkamer, aan de noordzijde een „penterie” of brood-

huis, een „saucerie” of keuken, een kaatsbaan, de Rekenkamer, enz. Deze aanbouwen zijn bij de van 1898 tot 1905 verrichte belangrijke herstellingswerken met uitzondering van de aanrechtkamer en de bottelarij verwijderd; op de toen weder zichtbaar geworden zijmuren bracht men den ouden gekanteelden weergang aan, met torentjes boven de steunbeeren, waardoor de toestand hersteld werd, waarin het gebouw kort na zijn stichting zal hebben verkeerd. ☞ Ten oosten der Grootte Zaal bevindt zich de eigenlijke grafelijke woning, die Willem II zich omstreeks het jaar 1247 deed bouwen, een langwerpige rechthoekig gebouw met torens — drie ronde en een vierkante — op de hoeken; de grootste der ronde torens dankte zijn naam „wendelsteen” aan zijn steenen wenteltrap, die een twintigtal jaren geleden vernieuwd werd; de vierkante toren was als „Haagtoren” bekend. ☞ Tegen den oostwand van dit waarlijk niet al te grootte grafelijk verblijf is, waarschijnlijk reeds door Floris V, een nieuwe vleugel gebouwd, die vooral in de 17de eeuw belangrijk gewijzigd werd, en waarvan de grootte kruisvensters van alles, behalve van een middeleeuwsch slot spreken. ☞ Een wonderlijk geheel, deze grafelijke gebouwen; en indrukwekkend ervan is toch eigenlijk alleen maar de Grootte Zaal, in 't bijzonder haar voorgevel. ☞ Van het inwendige, herhaaldelijk veranderd, stelle men zich niet te veel voor. Onder een gedeelte der Grootte Zaal zijn door kruisgewelven gedekte kelders; in de grafelijke woning bevinden zich overwelfde ruimten gelijkstraats. En overigens zijn er maar drie dingen, die verdienen bezichtigd te worden: de Grootte Zaal zelf, de z.g.n. Rolzaal, en de z.g.n. Zaal van De Lairesse. ☞ De Grootte Zaal. Hier riep de Graaf zijne ridders ter heirvaart of tot den feestdich; hier kwam men bijeen om ter jacht te trekken. De vermoedelijk oudtijds sober-gesierde zaal ontleende haar schoonheid grootendeels aan de hoogst merkwaardige eikenhouten overkapping die haar — achttien meter breed — geheel overspande. Een allermerkwaardigste constructie uit bouwkundig oogpunt, de oudste en stoutste in geheel West-Europa, zegt de hersteller C. H. Peters, maar hoe schoon tevens! En overal soms kunstvol, soms grappig-onbeholpen gesneden koppen, menschen- en dierenfiguren, en wapens, die uit haar balken en binten kwamen kijken. ☞ Daar de niet zeer schitterende tijden, welke in de 16de eeuw voor de Zaal aanbraken, nauw samenhangen met het gebruik en de bestemming der grafelijke woning, gaan wij thans eerst aandacht wijden aan de geschiedenis van der graven verblijf. ☞ Volgens hedendaagsche opvattingen was het nu juist geen erg praktisch ingerichte vorstelijke woning; twee boven elkaar gelegen zalen in het oude graven-huis, benevens de Grootte Zaal, namen verreweg het grootste gedeelte in beslag. Toch vertoefden de Graven er, naar het schijnt, niet ongaarne; Ruwaard Aelbrecht bracht zelfs een groot gedeelte van zijn lang leven op het Hof door. Tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten geraakte het Hof in vergetelheid en verval; Jacoba van Beieren verbleef er slechts zelden. Maar Philips van Bourgondië bracht het weer in eere; en de prachtlievende Karel de Stoute besteedde veel kosten aan de verfraaiing er van. ☞ Onder Karel V evenwel zijn de dagen der grafelijke woning als zoodanig geteld: in 1511 wordt ze afgestaan ten gebuike aan het Hof van Holland, West-Friesland en Zeeland, dat reeds eeuwen lang „in naam des graven” had recht gesproken, en tot het einde

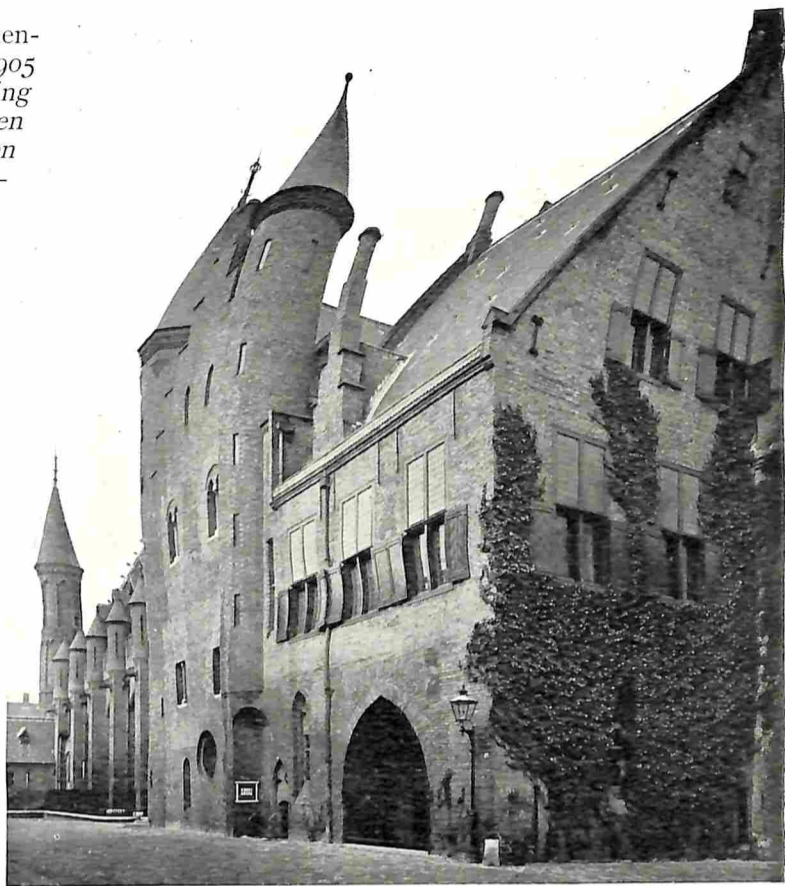

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT UIT HET ZUIDOOSTEN OP DE VOORMALIGE GRAFELIJKE GEBOUWEN, MET DEN VLEUGEL, WAARIN ZICH DE ZAAL VAN DE LAIRESSE BEVINDT.

der vorige eeuw bleven dienaren van Justitia in het oude gebouw zetelen. De koningszaal werd bij deze bestemmingsverandering geheel verbouwd, en ontving den naam van „rolzaal”, de zaal daarboven verdeelde men in verschillende vertrekken, in een waarvan o.m. Oldenbarneveldt heeft gevangen gezeten. Nog vertoont zich in de Rolzaal de oude houten zoldering met moerbalken, rustend op gebeeldhouwde kraagsteenen. De fraaie stoelen der rechters, de in lateren tijd voor den Stadhouder bestemde zetel, de op de balie prijkende leeuwen, zijn verdwenen uit de vooral nu wel zeer sobere zaal. ☞ Rijker gesierd is de v.m. Civile Kamer van het Hof van Holland in

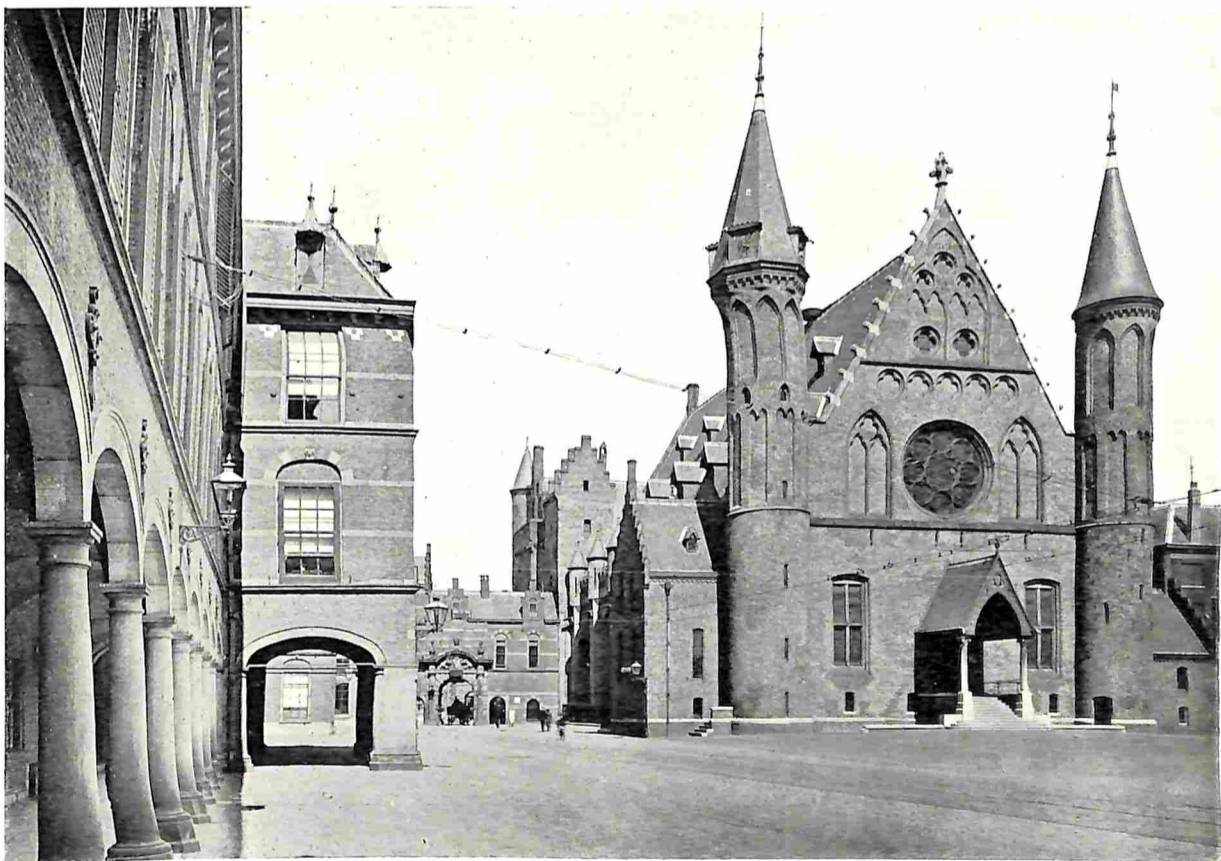

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP DE GROOTE- OF HOFZAAL AAN HET BINNENHOF, LINKS DE BINNENPOORT. RECHTS DAARACHTER DE HAAGTOREN VAN HET GRAFELIJK VERBLIJF.

den zuidoostelijken vleugel, die in 1688 in haar tegenwoordigen toestand werd gebracht. Daar zijn de wanden, tusschen gestucte pilasters, bedekt met schilderijen door G. de Lairese. Daar prijkt, boven den marmeren schoorsteenmantel, een stuk van den zelfden schilder: De Gerechtigheid, tronende op den stoel van Holland. De Raadsheer mr. Cornelis Teresteyn van Halewijn heeft De Lairese de denkbeelden voor zijn muurschilderingen aan de hand gedaan. Zij hebben de strekking om voortreffelijke burgerdeugden te verheerlijken. De ouderliefde wordt voorgesteld door Aeneas, die zijn vader Anchises uit het brandende Troye redt; de grootmoedigheid door Pompejus, die beveelt compromitterende brieven van hooggeplaatste Romeinen te verbranden, in 's lands belang.

☞ Een andere voorstelling herinnert aan de grootmoedige daad van Publius Cornelius Scipio, die een gevangen genomen maagd zonder losgeld de vrijheid geeft. Verder zien we er Horatius Cocles de brug over den Tiber verdedigen, terwijl die achter hem wordt afgebroken, en Scipio, die jonge edelen, verschrikt door de overwinningen van Hannibal, van de vlucht terughoudt. Ten slotte den dictator Lucius Papirius Cursor, den dood eischende van den jongen Fabius, die ondanks het verbod om den strijd te aanvaarden, den vijand aangevalen en — verslagen had. Al deze tafereelen, al mogen het dan geen meesterwerken zijn, munten uit door gelukkige compositie en goede tekening. Ondanks deze kleurige wandversiering heeft de zaal toch een tamelijk streng karakter behouden, wat te verklaren zal zijn uit de wijze waarop de zoldering geschoord wordt door vier dubbele balken, kruiselings over elkaar gelegd en rustende op en als één geheel vormende met de pilasters tegen de wanden, waardoor de rechte lijn in dit vertrek sterk gemarkeerd wordt.

☞ Sinds de grafelijke woning Gerechtsgebouw geworden was, werd de Groote Zaal nog slechts zelden voor zijn oude bestemming — feest- en eerezaal gebruikt. In no. 35 noemden wij reeds de enkele malen, waarin dat na den opstand tegen Spanje geschiedde. Zoo langzamerhand was „het trots gewelf van Hollands oude Heeren”, zooals Huygens de Zaal in zijn *Hofwijck* noemt, een soort van verkooplokaal geworden; vooral boekenstalletjes waren er in grooten getale opgeslagen. In één opzicht kreeg de zaal een nieuwe rol te vervullen: men hing er de vlaggen, op den vijand veroverd; in den loop der 17de eeuw vermeerde hun aantal nog aanzienlijk met tal van zegeteekenen, te land en ter zee bevochten. „Dack en muren toe gekropt met de pracht van Spaensche (en andere) vendelen”, kwam de oude feestzaal der Hollandsche graven tot een nieuw leven, krachtig getuigend van den roem der Republiek. Maar helaas, men wilde de ruimte productiever maken: in 1709 werd zij bestemd voor het trekken der Staatsloterijen, waarvoor zij tot in de tweede helft der 19de eeuw gebruikt is — met een onderbreking van 1808 tot 1815, toen zij eerst den pupillen der Militaire Kweekschool, later den Franschen soldaten tot exercitie-veld diende — zoodat het niet verwonderlijk is, dat ouden van dagen haar nog met den naam van Loterijzaal betitelen. De vlaggen zijn in 1808 uit de zaal verdwenen; Lodewijk Napoleon bood ze Amsterdam aan, om er de Burgerzaal van zijn Stadhuis mee te sieren; daar hangen ze nog altijd, om meer dan een reden geheel misplaatst. ☞ Omstreeks 1860 was de op 19de eeuwse wijze verwaarloosde Zaal in zulk een droevigen toestand gekomen, dat ze zelfs voor het trekken der staatsloterij onbruikbaar werd. Met de kleinst mogelijke meerderheid stond de Tweede Kamer in 1861 de noodige gelden toe voor herstel. Maar ongelukkig werd het een herstel dat met vernieling bijna

gelijk stond: de „bouwmeester der landsgebouwen in de residentie”, W. N. Rose, had zich niet de moeite gegeven de geschiedenis van het gebouw te bestudeeren, beweerde dat de kap veel jonger was dan het gebouw, dat een ijzeren kap veel lichter en vlugger zou staan en — goedkooper zou wezen dan herstel van de oude, die geheel vergaan was. En ondanks protesten dreef hij, gesteund door den Minister, die hem prees als een man van zeer groote bekwaamheden en „van zoodanige architectonische kennis als weinigen in den lande bezitten”, zijn zin door; de Zaal kreeg een ijzeren bekapping in nagebootst gothieke stijl, die gedragen werd door twee rijen ijzeren kolommen, waardoor de indrukwekkendheid der groote overwelfde ruimte bovendien verdween.

☞ Bij de restauratie in 1902-'04 is die kap weer verdwenen, en vervangen door een houten overkapping, gemaakt naar de oude gegevens, als eeuwen tot sieraad der zaal was geweest; de gesneden houten draagstukken, die gelukkig bewaard waren, zijn daarbij opnieuw toegepast. Aangebracht is toen ook weer de breede schouw tegen den oostelijken wand, die reeds lang geleden verdwenen was. Met haar kleurige glazen en wapenschilden, haar Deventer tapijten, lambriseeringsgewijs tegen de wanden gehangen, met haar overhulde troonzetel ook, ziet zij er weer statig uit, de oude gravenzaal, thans vergaderplaats voor Eerste en Tweede Kamer, als deze in vereenigde vergadering bijeenkomen, dat is in de praktijk voornamelijk bij de voorlezing der z.g. Troonrede door de Koningin.

(Wordt vervolgd).

A. L.

Foto C. Steenbergh.

SCHOUW IN DE V.M. CIVIELE KAMER VAN HET HOF VAN HOLLAND, MET SCHILDERIJ DOOR G. DE LAIRESSE.

DE KANDELAAR.

BIJ een aandachtige beschouwing van den kandelaar en zijn geschiedenis, valt ons al dadelijk op de nauwe verwantschap van kandelaar en kaars 1) Gaan wij de woordafleiding na, dan blijken beide woorden „candélabre” en „chandelle” van denzelfden oorsprong te zijn. Uit het Latijnsche „candere”, dat „branden” beteekent, ontstond „candela” (flambouw of kaars), welk woord de stam werd van chandelle, chandelier en candélabre. Dezelfde verwantschap vinden wij nog terug in „la chandeleur” (Maria Lichtmis) en wel in de uitdrukking: Festum Sanctae Mariae Candelarum (het feest van de purificatie van Maria) dat zijn naam dankt aan het groote aantal kaarsen, die dan op het altaar worden ontstoken. Ook beteekent candere: „van eene schitterende witheid” en candor wit in de beteekenis van onschuld of reinheid, terwijl „candidus” in verband staat met „candidaat”, (in 't wit gekleede), omdat zij, die in het oude Rome naar een ambt dongen, eenigen tijd in 't wit gekleed gingen. Webster spreekt in zijn artikel „candler” ook van „white light”. ☞ Niet alleen in de Roomsche, maar ook in de Joodsche kerk hebben kandelaar en kaars hunne geschiedenis. Volgens de Joodsche leer zijn er maar twee gelegenheden, waarbij kaarsen worden ontstoken, n.l. gedurende het eerste jaar van het overlijden en op den gedenkdag van het sterven, vervolgens bij het Inwijdingsfeest, half December. De kaars was en is geen onontbeerlijk bestanddeel van den Joodschen ritus, wel het licht, onverschillig welk, als symbool van de Tora (de Heilige Leer), die licht verspreidt in de geestelijke duisternis, zooals geschreven staat in Psalm 119: 105. „Uw woord is eene lamp voor mijnen voet en een licht voor mijn pad”, en Spreuken 6:23: „want het gebod is een lamp en de wet is een licht”.

1) Zie „Buiten” van 22 September 1922.

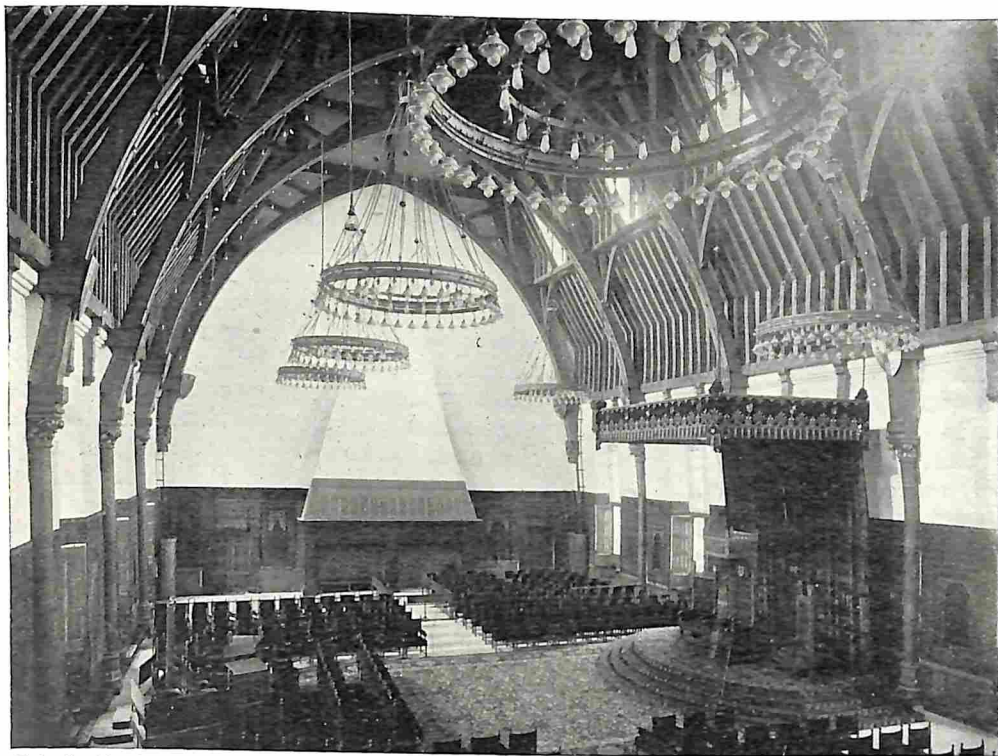

Foto C. Steenbergh.

DE GROOTE-OF HOFZAAL IN HAAR TEGENWOORDIGEN TOESTAND.

Ook is het licht een zinnebeeld van de ziel. Zoals Spreuken 20:27 zegt: „de ziel des menschen is eene lamp des Heeren”. Vandaar dan ook, dat er ter nagedachtenis van overledenen kaarsen worden ontstoken. ☞ Het Inwijdingsfeest is een der hoogste en zinrijkste gedenkdagen der Joodsche kerk. Het betreft de inwijding van den (tweeden) tempel te Jeruzalem. Toen Judas de Maccabeeër met zijne benden in 135 vóór onze jaartelling, de Syriërs had verslagen, moest de tempel, die door de heidenen tot een afgodstempel verlaagd was, opnieuw worden gewijd, waarbij de lampen moesten worden ontstoken. Dit bleek onmogelijk, daar de olie door de aanraking der heidenen was verontreinigd. Men vond echter een verzegeld kruikje met heilige olie, die dus niet door de Syriërs was aangeraakt en met die olie werden de lampen gevuld; maar de voorraad bleek slechts voldoende te zijn voor een enkelen avond; door een wonder werd de hoeveelheid olie vermeerderd om de lampen nog zeven dagen te kunnen laten branden. Ter herinnering aan dit wonder werd het Inwijdingsfeest ingesteld; waarbij kaarsen worden ontstoken. ☞ Van uitgebreide beteekenis is tot heden ten dage niet alleen in de Joodsche- maar ook in de Christelijke kerk het gebruik van den kandelaar, waarvan de oorspronkelijke samenstelling in het Oude Testament, allereerst in Exodus 25:31 en v.v. uitvoerig wordt beschreven. Wij zien daaruit, dat de kandelaar moest zijn van het zuiverste goud, dicht werk, waarmede wordt bedoeld: uit één stuk; op een andere plaats wordt gesproken van „gesloten goud”, dat eveneens zuiver, onvermengd goud beduidt. Verder bestond hij uit een stang of schacht, waaruit rieten of armen voortkwamen en was voorzien van schaaltes, waarschijnlijk om de olie op te vangen, amandelvormige ballen of knoppen en versierd met bloemen of kelken (leliën), zoodat het geheel een samengesteld kunstwerk van smeedkunst was. De kandelaar was, naar den Talmoed, drie el hoog (de Joodsche el is zes palm). Volgens Numeri 4:9 en 1 Kon. 7:49 waren er ook gouden snuiters en volgens den Talmoed zelfs tangetjes, om de uitgebrande pit te verwijderen en door een nieuwe te vervangen. ☞ Ook in het Nieuwe Testament komt de kandelaar herhaaldelijk voor: „het licht op den kandelaar” maar vooral in de Openbaring: zeven gouden kandelaars, die weer het symbool zijn van de zeven gemeenten enz. ☞ Niet alleen in de kerk, maar ook in

het huisgezin is de kandelaar onmisbaar geworden. In oude geschriften wordt hij nu en dan aangetroffen, b.v. bij Theophilus, uitgave J. Verdam: „herde vele (n.l. duvelen) die alle droegen candelaere” en verder: „tafelen... die rikelic waeren, daerup rikelijke candelaeren”. In de Practische fragmenten van Parthonopeus van Bloys: „van de V keersen op den kandelaar” en op den inventaris der kerspelkerk van St. Jacob te Utrecht, een zeldzaam handschrift verklaard en toegelicht door Jhr. v. Riemsdijk, Leiden 1882, „van II pipen te maken op ons candelaar van III pipen” en verder: „van een lay (vlam), die op ons outaer staet, daer ons kandelaers op staen”. In „Nederlandsch proza” van professor van Vloten, blad 238, wordt gesproken van „een candelaere des lichts” enz. In de middeleeuwen werden bij nachtelijke feesten en kerkelijke ceremoniën, zegt Viollet-le-Duc in zijn „Dictionnaire raisonné du mobilier Français,” kaarsen, toortsen en flambouwen in de hand gedragen. Later kregen kandelaars en candela-brers, die van koper, zilver, soms van goud gegoten of gesmeed waren, een vaste plaats. In de „Mélanges archéologiques” der paters Martin en Cahier komen talrijke

afbeeldingen voor van koperen kandelaars uit de XIe, XIIe, en XIIIe eeuw, die een draak voorstellen, waarop een persoon gezeten is, die een bloem in de hand houdt, welke tot bobèche dient. Cahier gelooft, dat de voorstelling op deze kandelaars, die veelvuldig in Engeland, Frankrijk, Itale en België voorkomen, aan de Scandinavische mythologie zijn ontleend. ☞ Hiermede heb ik in hoofdtrekken, naar ik meen, de geschiedenis van den kandelaar in het licht gesteld. K. L. SCHAMP.

Het kerkgebouw der Nederduitsche Herv. gemeente te Oudega (Smallingerland). 1)

OUDEGA, een rustig dorp, gelegen aan een verhard binnenweg in de nabijheid van Drachten, heeft vroeger Aldegae of Oldegae geheeten, hetgeen beteekent oude buurt. In dit dorp staat op eene verhooging, liggende aan het begin van het dorp, het oude kerkgebouw. ☞

1) De bij dit artikel behorende afbeeldingen van de kerk te Oudega zijn genomen na de restauratie van het kerkgebouw met toren, welke in de jaren 1920—'22 werd uitgevoerd.

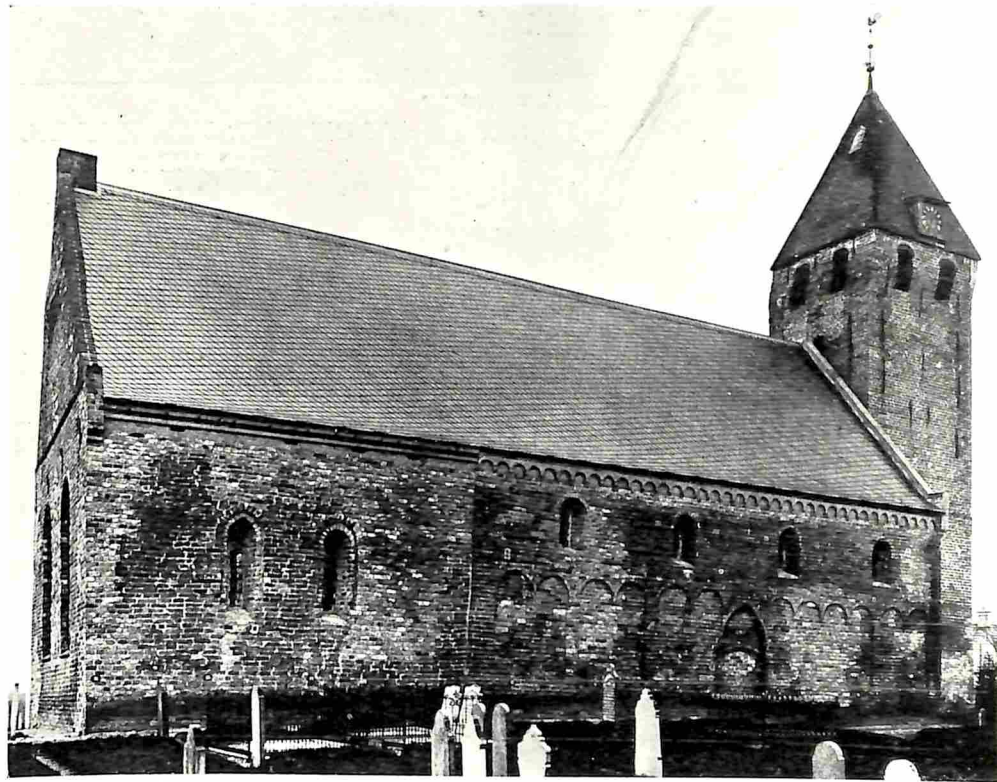

Foto C. Steenbergh.

HET KERKGEBOUW TE OUDEGA, NOORDGEVEL.

Het stak vroeger, toen een gedeelte van het in de nabijheid liggend ingepolderd land nog water was, meer nog dan thans tegen de omgeving af. ☒ Dit kerkgebouw heeft groote kans geloopt gesloopt te worden; het is echter, dank zij het piëteitsgevoel van den predikant en enkele kerkvoogden voor dit oude gebouw, gelukkig behouden gebleven en met steun van het Rijk en van de fam. van Haersma, een geslacht dat langen tijd den Grietmanszetel van de Gemeente Smallingerland bezet heeft, hersteld, en in zoodanigen toestand gebracht dat het bij eenig oordeelkundig onderhoud den tand des tijds weer eeuwen kan trotseeren. ☒ Vóór deze restauratie verkeerde het gebouw in een zeer zorgwekkenden toestand. De kap en de bedekking waren door onvoldoende onderhoud en vooral door onoordeelkundige herstellingen in zoodanigen toestand geraakt, dat het regenwater langs de binnenzijde van den muur liep en op sommige plaatsen de daartegen opgehangen rouwborden drenkte. De ondergrond waarop de wapens dezer rouwborden waren geplaatst, was van fluweel; dit was bijna geheel vergaan en de wapens die uit lindehout gesneden waren en rijk in de heraldische kleuren waren gepolychromeerd, waren voor 't meeren-deel erg beschadigd. Het nog aanwezige eikenhout van enkele banken en de preekstoel was geschilderd in een niets zeggende gele kleur en ook reeds hersteld met vurenhout. De balusters uit het doophek hadden plaats moeten maken voor een gegoten ijzeren roosterwerk dat met de geliefde groene bronskleur was beschilderd. In den noordgevel had men voor hoofdtoegang een deur met omlijsting aangebracht, die waarschijnlijk oorspronkelijk in den gevel van een 18de-eeuwsch buitenhuis had gezeten, en de restanten van de zware houten gootlijst met 't fries van datzelfde gebouw had men onder den dakvoet tegen den noordgevel aangebracht. De dagkanten van de ruw-ingehakte 18de-eeuwsche raamnissen waren bepleisterd en gewit. De achtergevel stond los van de overige muren. ☒ Het geheel vertoonde voor den leek een zeer onsmakelijk geheel, zoodat het te verklaren is dat vele lidmaten der Gemeente liever zagen dat het oude gebouw maar plaats maakte voor een nieuw, meer modern bouwwerk, waarvan ze, volgens hun meening, in hunne omgeving zulke schitterende voorbeelden zagen. ☒ De aandacht van het Rijk werd op dit bouwwerk gevestigd, en reeds spoedig zegden de Rijksdeskundigen in beginsel hun steun en 't vooruitzicht op eene subsidie bij eene goed uitgevoerde restauratie toe. In 1920 werden de plannen goedgekeurd en werd een aanvang gemaakt met de herstelling. ☒ Het gebouw is de vergroote 12de-eeuwsche kapel die hier, waarschijnlijk onder den invloed van het nabijgelegen klooster te Smalle Ee, ter eere van de Heilige Agatha werd gesticht. Deze kapel waarvan, ondanks de in later tijd aangebrachte veranderingen, de vroegere toestand nog duidelijk zichtbaar is, was geheel van tufsteen gebouwd. Ze geeft ons een duidelijk beeld van de kleine dorpskerk, die in de Romaansche periode hier in menig dorp verrees om de bewoners de gelegenheid te geven hun godsdienstige gevoelens te uiten. De aan dit gebouw verwerkte tufsteen zal hier waarschijnlijk per schip van Duitschland uit over de stapelen handelsplaatsen Deventer zijn aangevoerd. ☒ De vroegere kapel was een eenbeukig gebouwtje, waarvan het oosteinde door een ronde absis was afgesloten. Gedeelten van de

fundeering van dit ronde einde werden bij de restauratie teruggevonden; naderhand is de kerk in deze richting uitgebreid, doch nog steeds heet dit gedeelte, hoewel het thans recht afgesloten is, het rondend. De gevels zijn versierd door eenvoudige vlakke velden, die op ongeveer 1.30 Meter boven den grond beginnen en die van boven gesloten zijn door een eenvoudig rondboogfries, dat rust op uitgemetselde consoles, waarvan een enkele een primitief ornament vertoont. De kapel is gefundeerd op zware veldkeien van een diameter van ongeveer 0.80 M., een materiaal dat vroeger zeker in de nabijheid werd gevonden en dat bij meerdere Friesche dorpskerkjes uit deze periode voor dat doel heeft dienst gedaan. ☒ In vele Friesche dorpen, stond vroeger op de plaats van de tegenwoordige kerk, een Romaansch kerkje, zooals blijkt uit de herrestanten die nog zichtbaar zijn of die bij eene herstelling of verbouwing telkens aan het daglicht komen. Buiten dit kerkje te Oudega is er evenwel geen enkel bewaard, dat ons een zóo duidelijk en volledig beeld van den vroegeren toestand

geeft. Een der kerkjes, die dit in vorm en schoonheid zeer nabij kwam, ja misschien zelfs nog overtrof omdat het oude kooreinde ook aanwezig was, stond te Wierum, een dorpje aan de Noordkust van Friesland. Dit gebouwtje is helaas in 1911 onder de schendende hand van een dorpsdeskundige als offer gevallen, om plaats te maken voor een de omgeving ontsierend gebouw waarvan de hechtheid geringer is dan die van het gesloopte kerkje. ☒ Het tegenwoordige kooreinde van de kerk te Oudega, dat uit het begin der 14de eeuw dateert, is aan den noordkant verlicht door twee vroeg Gothische raamvormen, die zich vóór de restauratie, toen ze nog waren dichtgemetseld, niet als zoodanig lieten herkennen. Onder de dakvoet vindt men, in dezelfde lijn als het boogfries bij het Romaansche gedeelte, een eenvoudig geprofileerde lijst van bak- en tufsteen; de laatste was afkomstig van het afgebroken ronde kooreinde. Deze tufsteen is zeer zeker in hoofdzaak in den noordgevel van het nieuwe gedeelte verwerkt, omdat deze gevel naar de wegzijde was geplaatst en men trachtte zooveel mogelijk een in massa gelijk

Foto A. T. Visser.

TOREN EN WESTGEVEL VAN HET KERKGEBOUW
TE OUDEGA.

muurvlak te krijgen. ☒ De toren is niet gelijktijdig met het schip der kerk gebouwd, zooals af te leiden valt uit de versiering van den westgevel van het schip. Aan deze zijde loopt de versiering achter den toren langs, zoodat aangenomen kan worden dat bij den bouw van het schip niet op een toren is gerekend. De toren staat op een kleinem afstand, ongeveer 15 c.M. van den westgevel, en is opgemetseld van baksteen met eene buitenbekleding van tufsteen. ☒ De eenige ingang van de kapel was in den westgevel en na den bouw van den toren in den westgevel van deze. In den noord- en zuidgevel ziet men duidelijk de later aangebrachte Gothische ingangen, waarvan de noordelijke dienst deed voor de mannen en de zuidelijke voor de vrouwen. Die in den noordgevel is bij de restauratie dicht gelaten omdat de opening zou uitkomen in het kerkruim, terwijl die in den zuidgevel weer is voorzien van een zware eikendeur met ijzerbeslag, zooals die zich daar vroeger bevond, toen de kerk, behalve voor de uitoefening van den godsdienst, ook nog dienst moest doen als laatste toevluchtsoord bij vijandelijke overvallen. ☒ Het benedengedeelte van den toren is afgesloten door een zwaar tongewelf, dat

de verdedigers van den toren moest beschutten tegen het uitbranden door hunne vijanden bij eventuele gevechten. De oorspronkelijke ingang van den toren is naderhand dichtgemetseld, omdat de ruimte onder het gewelf dienst heeft gedaan voor het opsluiten van misdadigers; deze ingang is thans weer geopend. Onder den toren vindt men nog het blok, bestaande uit drie zware op elkaar sluitende planken, waarin gaten voor de armen en de beenen. Deze planken schuiven tusschen twee palen en worden in 't midden vastgezet met een wig in een oog van de ijzeren staaf welke midden door de planken loopt. Naast deze planken bevindt zich een zware paal waaraan, aan kettingen, een drietal zware halsbeugels zijn bevestigd. Dit restant herinnert nog aan de oude rechtspleging; Oudega was toen nog de hoofdplaats van de Gemeente Smallingerland, en de Grietman woonde op het slot ten zuidwesten van de kerk; het gerecht werd gehouden in de tegenwoordige dorpsheerberg, waar thans het beeld van Justitia nog in den gevel prijkt. Oorspronkelijk was de toren afgedekt door een spits, van tufsteen gemetseld; deze heeft jammer genoeg een dertigtal jaren geleden plaats moeten maken voor een spits van Waalsteen; gelukkig is de oude hoofdvorm bewaard gebleven. De kerk werd oorspronkelijk alleen verlicht door de kleine rondboogvenstertjes die op de afbeelding van den noordgevel (zie blz. 439) duidelijk zichtbaar zijn. Het later uitgebreide koor-gedeelte werd verlicht door de kleine Gothische ramen. Het jaartal 1597, dat in ijzeren ankers tegen den achtergevel voorkomt en aan een kapbalk is bevestigd, wijst vermoedelijk op eene herstelling of vernieuwing van de kap; dit jaartal werd ook gevonden, ingesneden in een der eiken kapbeenen. In de 18de eeuw zijn de groote ramen, zichtbaar op de afbeelding van den zuid- en oostgevel, aangebracht, de raam-nis is onderverdeeld door een baksteen-traceering en omlijsting, terwijl de openingen zijn gevuld met fraai gebrandschilderd glas in lood met de wapens van de familie van Haersma en die van verschillende bestuurscollege's als Gedeputeerde Staten, de Edelmogende Heeren Rekenmeesters van Friesland enz. De glazen zijn in 1717 gemaakt door de Friesche glasbranders IJpe en Juriaan Staak; deze hadden hunne werkplaatsen te Sneek. Het interieur, dat fraaie restanten van de 17de eeuwse eikenbetimmering had overgehouden, was door den schilder geheel bedorven; al het eikenhout was talrijke malen in verschillende kleuren overgeschilderd en alleen door de profileering herkenbaar. Een karakteristieke versiering is hier bewaard gebleven en wel een aantal fraaie rouwborden, die versierd zijn met de wapens van het geslacht van Haersma. De wapens zijn in lindehout gesneden en in de heraldische kleuren beschilderd, ze zijn aangebracht tegen een achtergrond van fluweel, dat door een zwaren rand in Louis XIV of in Rococo vorm is omlijst. De schilden dateeren uit het begin en 't midden der 18de eeuw. Het geheele interieur is in blank eikenhout hersteld. Het houten gewelf is beschilderd en de geschuurde grijze wanden, met daartegen de fraai gekleurde wapenborden, geven een zeer gezellig en warm geheel. Friesland is door deze restauratie weer een kerkgebouw rijker dat belangrijke oudheidkundige waarde heeft en hetwelk een interieur bezit, dat als voorbeeld kan strekken voor inrichting van de meeste protestantsche kerkgebouwen. Dit gebouw geeft wijding, wat den kerkganger gemakkelijker toegankelijk maakt voor het in zich opnemen van de ware levensopvatting. Een woord van dank mag

Foto A. T. Visser.

INTÉRIEUR VAN HET KERKGEBOUW TE OUDEGA.

hier niet ontbreken aan Heeren Kerkvoogden, den Predikant, het Rijk en de fam. van Haersma die het mogelijk hebben gemaakt, dat dit kerkgebouw in den huidige toestand is hersteld.

G. V.

Een bloeiende egelcactus.

(*Echinopsis tubiflora* Zucc.)

EN bloeiende Cactus is een wonder van tegenstrijdigheid! Zoo stug, stijf en dreigend de plant er uitziet, zoo lieflijk, vol zachte bekoorlijkheid zijn vaak de bloemen. Die bloei is als de glimlach van een uiterlijk onvriendelijk heerschap, dat zich plotseling van een ongekenden kant laat zien, en als 't ware een blik gunt in zijn gesloten innerlijk, dat eigenschappen openbaart, welke men niet vermoedde. Schijnbaar gevoelloos en onaandoenlijk stonden jaren lang de massieve, stekelige corpi in de kas of in de vensterbank, nauwelijks merkbaar in groei toenemend, steeds bereid u op gevoelige wijze aan hun bestaan te herin-

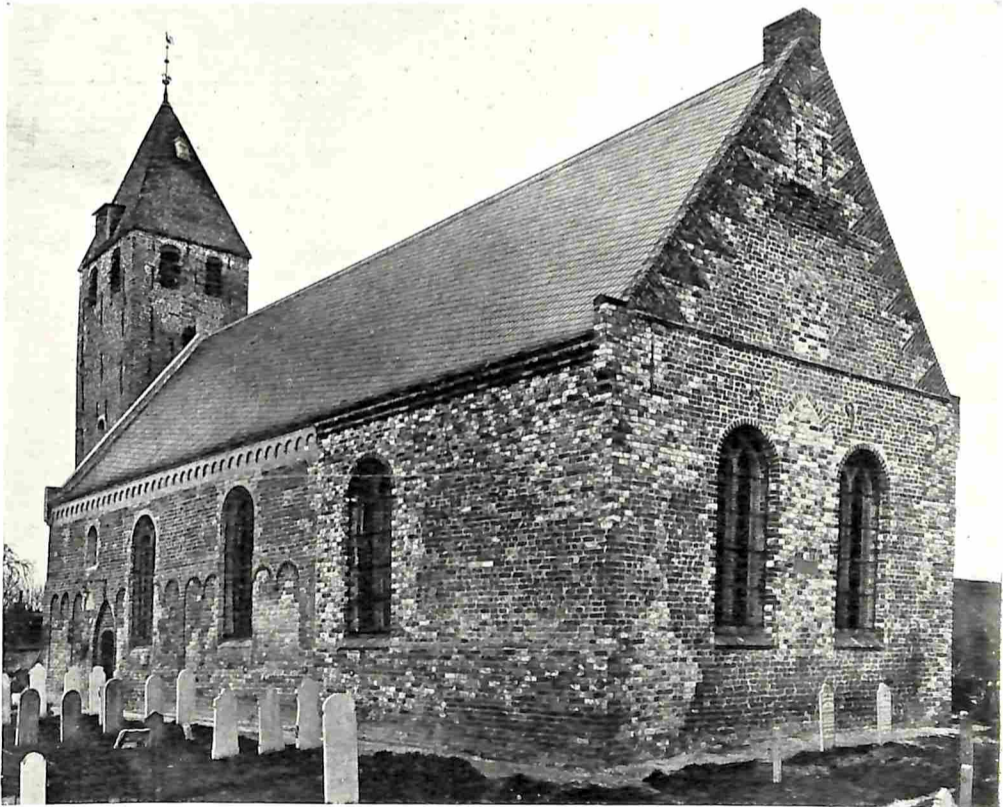

Foto A. T. Visser.

ZUID- EN OOSTGEVEL VAN HET KERKGEBOUW TE OUDEGA.

neren; en zie nu eens, welk een fijnheid, welk een zachtheid straalt u tegen uit haar smetteloos reine bloem, frisch als de adem van den morgen, ongerept als de dauw van den ochtendstond! Hoe is dit mogelijk, dat zoo'n onvriendelijke plant zoo'n wonder van innige, zachte schoonheid kan voortbrengen? Dan moeten ze beter zijn dan ze er uitzien, die Cactussen! En dat zijn ze ook! Want die planten zijn er niet om met haar gevaarlijke doorns de omgeving onveilig te maken, maar verzekeren slechts haar bestaansmogelijkheid. De doorns dienen niet tot oorlogs zuchtigen aanval, maar tot rechtmatige verdediging van het leven. Innerlijk bewaren ze de schoonheid en goedheid, die zich dan plotseling openbaart in wondere pracht, met geen andere bedoeling als te zorgen voor het veilig voortbestaan der soort. Daar zit iets teeders in die gedachte, in die bloemen, en als men doordenkt, vooral in die scherpe doorns, die dat schoone en edele trouw bewaken en beschermen. Zoo'n bloeiende Cactus komt dan in een geheel ander licht voor ons te staan. ☼ Onze afbeelding geeft een beeld van zoo'n cactus in den vorm van een bloeiende *Echinopsis tubiflora* Zucc. Hard en stug lijkt de kort gedrongen, kort geribde, scherp gedoornde plant, een en al mildheid is de fijne blanke bloem, die bovendien een zachten geur verspreidt. Welk een wonderlijke combinatie! Men zou van wanverhouding kunnen spreken, ware juist het wonder niet zoo in hooge mate aantrekkelijk. Want aantrekkelijk is deze verschijning onbetwist, die schijnbaar onaandoenlijke, scherp bewapende kogel, met die blanke bloem! De bouw der plant is als een stuk beeldhouwwerk, met forsche hand gebeiteld, de kleur van het corpus is stemmig groen en de doorns zijn donkerkleurig. En geruimen tijd heeft een zwartachtig uitgroeisels verandering aangekondigd, is toen, bijkans plotseling, frisch gaan uitgroeien, en heeft zich ontwikkeld tot bloemknop, welke zich ten slotte ontplooidde en de volle schoonheid der bloem liet aanschouwen. ☼ Er zijn meerdere soorten van *Echinopsis*, o.a. ook met rose en rozenroode bloemen, maar de *E. tubiflora* is van haar geslacht misschien de meest verspreide soort. Ze is dan ook heel gemakkelijk van cultuur, en bloeit gewillig elken zomer, zelfs reeds als betrekkelijk nog jonge plant. Uit zaad opgekweekt, bloeiden planten van deze soort in den Amsterdamschen Hortus reeds het derde en vierde jaar na de ontkieming der zaden. In kamers zal dit allicht wat langer duren, wijl de planten daar minder snel zullen groeien, maar, bij goede verzorging, zullen ze het toch zeker zoo ver brengen. Ze kunnen des zomers ook buiten staan op een zonnig plekje, om 's winters in kamer of serre te overwinteren op een zonnig plaatsje. In natte zomers houdt men ze echter beter binnen! ☼ Geef de planten een voedzamen grond, bijv. een mengsel van $\frac{2}{3}$ kleizodenaarde, $\frac{1}{3}$ verteerden bladgrond met wat rivierzand. De meening dat cactussen het arm moeten hebben, is verkeerd! Willen ze kunnen groeien, dan moeten ze ook het noodige voedsel hebben. Alleen zij men voorzichtig met water geven! In den zomer, als de planten groeien, moeten ze nu en dan des avonds goed begoten worden, vooral bij warm weder, maar in den winter moet de aarde, vooral als de planten in een koude kas of weinig verwarmde kamer staan, droog gehouden worden! Voortdurende vochtigheid zou in die omstandigheden voor die planten levensgevaarlijk zijn! Want men vergete niet, dat *Cacti* woestijnplanten zijn, die door bouw en eigenschappen van weefsel en opperhuid er op ingericht zijn, droogte te verdragen, maar vochtigheid, gepaard met koude, schuwen. ☼ De afgebeelde *Echinopsis tubiflora* heeft haar „heimat" in Brazilië en Uruguay, en dit reeds moet er ons op bedacht doen zijn, dat zij tegen de kille vochtigheid van ons klimaat moet beveiligd worden. Evenwel, met inachtneming van die voorwaarden, levert hare cultuur geen enkel bezwaar op! A. J. VAN LAREN.

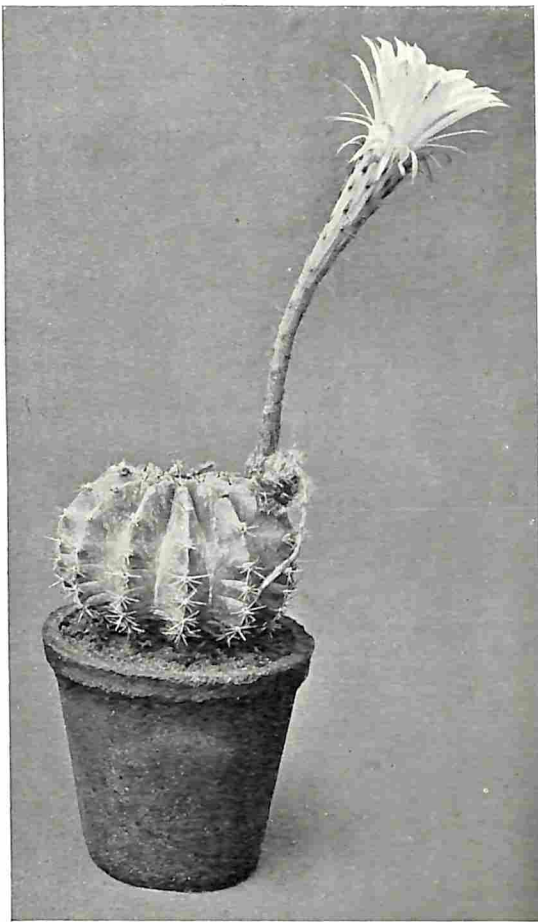

Foto C. Steenbergh.

ECHINOPSIS TUBIFLORA ZUCC. UIT ZUID-AMERIKA (BRAZILIË EN URUGUAY).

DE DRIE KOOPMANS- BEURZEN TE AMSTERDAM.

(Slot)

OP dit gedempte Damrak besloot men na lang wikken en wegen en dreigen — o.a. wenschten de effectenhandelaren Zocher's beurs te verlaten en een eigen gebouw te stichten — en om aan het in verder gedrang komen een einde te maken, het nieuwe beursgebouw te plaatsen. Daar zou eerst een post- en telegraafkantoor gekomen zijn — maar dit geschiedde niet, en in 1897 was daar de ruimte nog steeds vrij en de gelegenheid dus gunstig. ☼ Velen hadden liever eerst de verwezenlijking gezien van een breede Damrak-Rokin-boulevard, eer men verdere besluiten genomen had — doch zulks mocht niet zijn, jammer genoeg voor Amsterdam! — en het beursplan werd vooral door den toenmaligen wethouder Treub in bescherming genomen, die het ook doorzette. ☼ Een typisch staaltje van gemeentelijken eigendunk evenwel was, dat het ontwerp van Dr. H. P. Berlage, aan wien het bouwen der derde groote koopmansbeurs was opgedragen — niet vooraf mocht worden gepubliceerd. ☼ Men wist, dat Berlage met iets bizonders voor den dag zou komen, en inderdaad werden hierdoor de nieuwsgierigheid geprikkeld, verwachtingen opgewekt, welke misschien niet verwezenlijkt zouden worden. ☼ Toen eindelijk den 27sten Mei 1903 het nieuwe beursgebouw op het Damrak door H. M. de Koningin plechtig werd ingewijd en weldra door de kooplieden in gebruik genomen, kon men beter oordeelen. ☼ Inderdaad mocht de bouwmeester, bij veel kritiek, weinig dank en waardeering oogsten voor een poging, om los te komen uit de traditiën, welke de bouwmeesters in ons land tot dusver getrouw waren gebleven, steeds variaties zoekende op de oude Renaissance-stijl-thema's, zonder te trachten in andere banen te komen, te ontsnappen uit de banden van een stijl-loozen tijd. ☼ In latere jaren viel den bouwmeester, toen men hem meer ging begrijpen, ook meer erkenning ten deel dit laatste te hebben gedaan, toen hij bij het bouwen zijner Beurs op het Damrak inderdaad óók een stijl-vernieuwing verwezenlijkte. ☼ Velen vonden eerst aan het gebouw niet, wat men verwacht had te zullen aanschouwen, maar iets geheel anders, waartegenover men aanvankelijk vreemd stond, of dat men niet kon waardeeren. ☼ Berlage was met zelfinkeer te werk gegaan — en had een gebouw ontworpen, dat hoewel klassiek van lijnen en geenszins buitensporig, niet stond op de ruggen zijner voorgangers — in goeden smaak en zelfbeperking zijn kracht zoekende en vinden. ☼ Jammer echter, dat de voorgevel zoo smal, de zijgevels zoo lang uitvalen moesten, en dat ten gevolge van de eigenaardig smalle strook gronds, waarop de bouwmeester zijn beurs had moeten plaatsen. Niettemin was het bouwwerk fraai van contouren, harmonieus van lijnen geworden. ☼ Berlage's beurs is niet alleen veel grooter geworden dan de beide vorige beurzen van koophandel, maar gelijkt zoomin uiterlijk als innerlijk ook maar het minst erop. Het gebouw, dat behalve een kelderruimte, voor velerlei doeleinden ingericht, ook nog twee verdiepingen bezit, heeft uiterlijk nog het meest van een groot vakvereenigingsgebouw, meer dan van een beurs, in traditieneelen zin. ☼ Inwendig herkent men den traditioneelen beursbouw óók nauwlijks meer. Hooge, ruime, lichte lokaliteiten, als in een groot bankgebouw, herbergden tot 1913, en elk afzonderlijk, de goederen-, effecten-, graan- en schippersbeurs. Sedert evenwel in 1913 de effectenbeurs overgegaan is naar een afzonderlijk gebouw in de Warmoesstraat, dat echter toch nog door een overgang via de Beursstraat met het moedergebouw in connectie staat, is de ruimte van de effectenbeurs door een

schot in tweeën gedeeld. Aan de eene zijde daarvan staan gedurende beurstijd de assuradeuren, aan de andere zijde werkt den ganschen dag het personeel van de gemeentelijke giroafdeeling. ☒ Zeer eigenaardig is, dat de ruimte, waarin de graanbeurs wordt gehouden, waar een bijzondere lichtval het bestudeeren van graanmonsters vergemakkelijkt, gelegen is in dat gebouw ter zelfde hoogte van het Damrak, waar eenmaal de oude korenbeurs te water uitgebouwd lag. ☒ Ongetwijfeld was van de beursruimten de effectenbeurs niet de best bedeelde. Wanneer wij althans van de Oudebrugsteeg uit het gemeentelijk giro-kantoor betreden, valt een naargeestige atmosfeer niet zeer stemming-verheffend daar op ons neder. ☒ De goederenbeurs, de breedste en ruimste beurslokaliteit, doet ons door hare nissen en pilaren nog iets terugvinden van het oude beginsel van den beursbouw, zoomede, in nog duidelijker mate, de onoverdekte, maar zeer kleine, oliebeurs met haar typische, overdekte galerij, waar de beursbezoekers dan toch altijd nog onder beurstijd, als dat elders verboden is, een sigaartje kunnen rooken. ☒ Voorts heerscht ook gedurende beurstijd nog een extra-drukte in den z.g. „doorgang” — scheiding tusschen goederen- en graanbeurs waar wij hebben een telefoon-telegraaf en postkantoor — wat men vroeger ter beurze niet kende — niet in de dagen, dat men nog stond onder den blooten hemel — of gedeeltelijk althans. ☒ Veel is er overigens, sinds de opening in 1903 — aan of in het gebouw zelf niet veranderd. Meer verandering kwam wellicht onder de rijen der bezoekers, en door den invloed der oorlogsjaren. Toch zijn nog enkele voorzieningen moeten getroffen worden, zooals het versterken met een dubbele rij pilaren van de goederenbeurs — het verbouwen van de voorhal, enz. ten gevolge der werking van de muren in den vorm der z.g. „scheuren”, waarover destijds zooveel te doen geweest is, maar dat ook behoort weder tot het verleden. ☒ De beursdrukte kan men nog altijd het best gadeslaan van een der galerijen op de eerste of tweede verdieping, waarop te eenre zijde de deuren der verschillende kantoorlokalen, veiling- of vergaderzalen uitkomen — terwijl men ter anderzijde tusschen de op korte pilaren rustende booggewelven neerkijkt op het gewoel in de diepte, waaruit een onbestemd, geweldig gebrom voortdurend omhoog stijgt. ☒ Ook de groote stadsgehoorzaal op de eerste verdieping heeft eenige veranderingen ondergaan, o.a. een verbouwing der publieke tribune, een voorziening van een nieuw eikenhouten plafond ter verbetering o.a. der acustiek. Jammer is, dat de muurschilderingen in deze zaal niet uitgevoerd werden, welke Der Kinderen hier eenmaal zou aanbrengeen. Nu zijn die wanden, ook al ter wille van de acustiek, met draperieën bekleed. Het groote raam van Der Kinderen van geschilderd en gebrand glas maakt in zijn kleurenrijkdom deze hooge, fraaie zaal bijzonder indrukwekkend. Deze zaal is

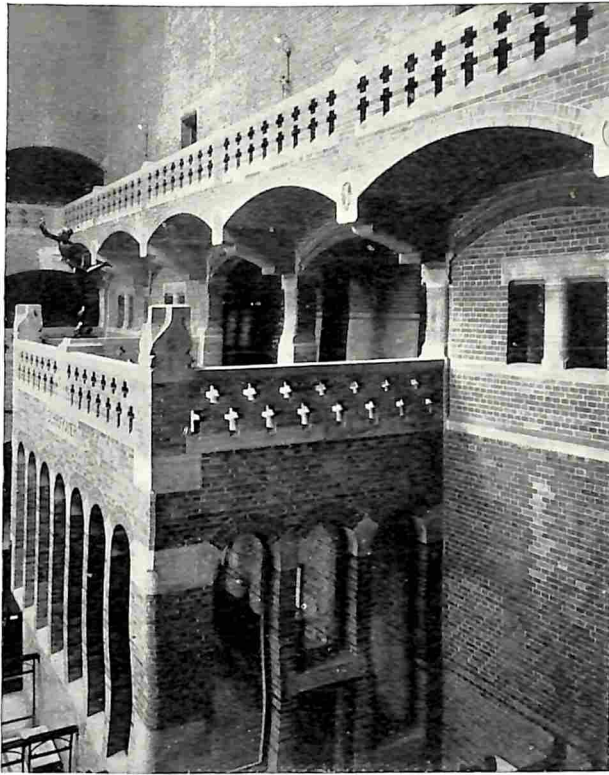

Foto C. Steenbergh.

DE DRIE KOOPMANSBEURZEN TE AMSTERDAM.
DE EERSTE EN TWEDE GALERIJ MET BORDES IN DE GOEDERENBEURS.

het piëce de resistance van het gebouw. Ook ontwaart men aan het te midden van de zoo rijke stoffage en meubilering, hier aanwezig borstbeeld van S. P. van Eeghen, dat de Kamer van Koophandel te Amsterdam, waarvan hij voorzitter was, nog altijd in dit statie-vertrek bijeenkomt, en denkt men aan het vergankelijke der dingen bij een herinnering aan het verleden, toen bij de opening van de tweede koopmansbeurs van Zocher op den Dam — dezelfde Kamer van Koophandel niet officieel ter plechtigheid genoodigd was. ☒ Ten slotte nog een enkel woord over het decoratieve van Berlage's beurs. De groote beurstoren op den hoek van het Damrak en Beursplein, met zijn beursbengel, telt zeker in de eerste plaats mede onder de elementen, welke aan het gebouw decoratief werkzaam zijn. Doch dit doet mede de kleur van den baksteen, in- en uitwendig, en nog tal van factoren, door den bouwmeester bedoeld om stemmingen te wekken. ☒ Daarnaast heeft de architect echter óók medewerking gehad van een aantal kunstenaars, die zooveel mogelijk werkten in zijn gedachten sfeer, en wier werken wij op verschillende punten terugvinden. ☒ De primaire kleuren van de sgraffetto van Toorop in de korenbeurs, of van diens sectielen in de voorhal zal men met genoegen bewonderen in aansluiting bij de kleuren der metselsteenen — ook de fresco's van Roland Holst in het trappenhuis onder den toren, wier kleurensymphonie ons meer nabij treedt. ☒ Aan den buitengevel heeft men verder enkele hoekbeelden, zooals van Gijsbrecht van Amstel, Huig de Groot en Jan Pietersz. Coen, en friezen boven den hoofdingang en ingang tot de schippersbeurs, naar ontwerpen van Zijl. Verder vindt men een afbeelding van het stadszegel in den voorgevel, een eigenaardig decoratief van walrussen bij de galmgaten in den beurstoren, helaas wat hoog, maar de opmerkzaamheid waard. ☒ Wij kunnen ons niet loswikkelen echter van de nevengeachten,

Foto C. Steenbergh.

DE DRIE KOOPMANSBEURZEN TE AMSTERDAM.
HOOFDINGANG DER NIEUWE BEURS MET RELIEF-VERSIERING VAN L. ZIJL.

welke het aanschouwen van deze figuraties en ornamenten bij ons verwekken. 't Zijn, op een paar historische fragmenten na, alleen te zeer zinnebeelden van menselijk leed en strijden — te weinig concreet in een praktische omgeving als de beurs nu eenmaal is. In dit geval zou het decoratieve moeten getuigen van een geschiedenis, welke de beurs als instelling zelf achter zich had — dus meer historisch moeten zijn. Men vindt in die symbolen te weinig weerklank van het ons omringende. ☒ Hiermede naderen wij het einde dezer kleine retrospectieve beursbeschouwing. En om met het historische te besluiten, vestigen we de aandacht op twee herinneringen, hier aanwezig uit dieper verleden met een vaster, méér oorzakelijk verband: een gedenksteen, afkomstig van de beurs van de Keyzer, ingemetseld in de oliebeurs op een verscholen plekje, waarop echter iets niet juist is weergegeven, n.l. het jaar, waarop de Keyzer's beurs in gebruik genomen is, hetgeen 1611 in plaats van 1613 moet wezen, en een bronzen Mercurius-beeld uit de beurs van Zocher, dat een geschenk was van Koning Willem II, en dat zich bevindt op de balustrade boven de schrijfkamer in de goederenbeurs.

I. C. WAAL.

Van Menschen en Dieren

25) door
G. D. ROBERTS.

DADELIJK schoot de slang haar achterna en toen zijn staart in den tunnel verdween, lieten Hackee en de anderen zich bibberend van de zoldering vallen. ☒ Toen de ongelukkige kleine vluchteling het eind van de gesloten tunnel had bereikt, draaide zij zich om en stelde zich te weer. Op hetzelfde oogenblik kwam de slang. Vóór de eekhoorn tijd had iets tot haar verdediging te doen, sloeg zij haar lange, achterwaarts-gebogen tanden in

haar snuit. Maar daar het geen vergiftige slang was, doch ze tot het constrictor-geslacht behoorde, wilde ze het diertje in haar kronkelingen winden en het verpletteren, alvorens het te verslinden; en dus trachtte zij het terug te trekken naar de middenruimte. Maar het eekhoornje, schoon versuft door den beet in zijn neus, was er niet heelemaal door verdoofd, daar zijn vijand geen ruimte had gehad een beslissenden slag toe te brengen. Zich plat tegen den grond drukkend en zijn klauwen in de aarde borend weerstond het alle pogingen van de slang om hem weg te sleepen. Toen deze zag, dat dit zoo moeilijk ging wilde ze, gedreven door haar fellen honger, geen tijd meer verloren laten gaan, en begon zooals ze daar was, beginnende bij den kop het arme diertje te verslinden. ☒ Het ging langzaam, vooral in het begin. Maar naarmate het slachtoffer meer verzwoegen werd en ten slotte ophield te ademen, hield ook zijn tegenstand op; en binnen drie minuten waren ook zijn schouders verdwenen in de uitgerekte, wringende keel. — Intusschen waren de twee andere leden van het gezin, half dood van angst, naar buiten gevluht en hadden zich verborgen in spleten in den muur. Maar Hackee zelf, een veraan, die heel wat gevechten geleverd had, met ont-

baren moed en zich bewust van de verantwoordelijkheid die op hem, als hoofd van het gezin, rustte, had spoedig zijn zelfbeheersching herkrege en bleef in het hol. Hij wist best, dat het met zijn kameraadje gedaan was. Hij kende ook den aard der boschslangen, en door de geluiden, die hem uit de tunnel bereikten, kon hij precies het verloop van het afgrijselijke verzwoegingsproces volgen. Hoe langer hij luisterde, hoe woester hij werd tot — toen hij oordeelde, dat de moordenaar zijn slachtoffer zoo ver verslonden had, dat hij haar niet langer vlug kon uitspuwen — hij den gang inrende en den ruggegraat van de slang doorbeet vlak bij het begin van den staart. ☒ Het lange, lenige lichaam kronkelde zich en sloeg rond, maar in den nauwen gang had het geen ruimte zich op te rollen. Hackee liep er vlug overheen, zonder te letten op de slagen en stooten die hij kreeg, en viel woedend aan op de strak gespannen huid achter den kop van het reptiel. Zich plat leggend op het lichaam, klemde hij zich zoo stevig vast dat de meest woeste bewegingen van de slang hem zijn houvast niet deden verliezen, terwijl de afgrijselijk uitgerekte kaken hem uit den aard der zaak niet konden vastgrijpen. Hij bleef maar steeds bijten met zijn scherpe tandjes, nu eens knagend als een rat, dan weer rukkend als een terrier, tot

het hem eindelijk gelukt was den ruggegraat te breken. ☒ De heftige wrongen en kronkelingen verminderden tot een hevige, trillende beweging, maar in zijn woede bleef Hackee nog een tijd lang zijn nu machteloos en vijand bijten en scheuren, tot hij ten slotte — tot de overtuiging gekomen, dat zijn overwinning volkomen was — naar buiten liep om zijn toilet te maken en zijn triomf wereldkundig te maken. ☒ Nadat hij de heele buurt hiervan had in kennis gesteld en zelf zijn bevende gezin er van had overtuigd, keerde hij naar het hol terug en sloot den ouden gang stevig af op een diepte van wel achttien duim en maakte het zoo wel heel zeker, dat de ingemetselde doode nooit weer een eekhoornje lastig zou vallen. (Wordt vervolgd).

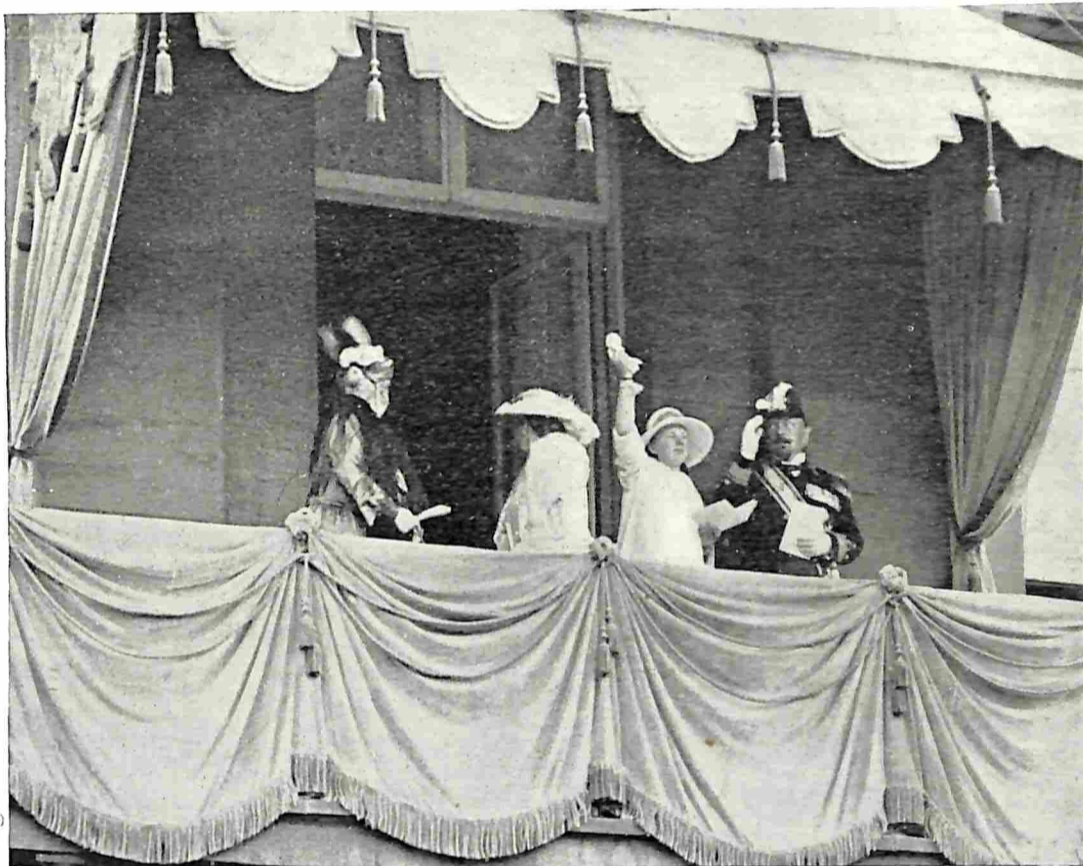

Foto C. Steenberg.

PRINSES JULIANA TIJDENS DE JUBILEUMFEESTEN, DE OP DEN DAM ZICH VERDRINGENDE MENIGTE TOEWUIVEND.

De jubileum-feesten en Prinses Juliana.

☒ Het is niet onze gewoonte de gebeurtenissen van den dag in ons blad in beeld te brengen. Maar thans willen wij toch een kleine uitzondering maken. Niet alleen omdat de viering van het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina talloos velen, zelfs de nuchterst-rede-neerenden, weder heeft doen gevoelen, dat „Oranje" toch nog altijd een woord is, dat zijn hart sneller doet kloppen, maar ook, omdat wij in de gelegenheid zijn, onzen lezers zulk een aardig kiekje aan te bieden, waarop ditmaal niet de Jubilarisse, zoo herhaaldelijk reeds op dezelfde plaats, het Paleis-balcon, gefotografeerd, het middelpunt vormt, maar Prinses Juliana — onze Juliaantje zooals wij haar liever noemen — die de menigte op den Dam toewuift na de ovatie, de koninklijke familie gebracht na afloop van de aubade, terwijl haar grootmoeder en moeder zich een oogenblik afwenden. Mogen wij Juliaantje, tot vrouw opgegroeid, nog vele malen van harte kunnen toejuichen!